

KLAUDIA WATKOWSKA

Klaudia.watkowska@wp.pl

Przebieg postępowania mediacyjnego w sprawach o roszczenia pracownicze ze stosunku pracy w sporach indywidualnych

Course of the mediation in cases of employee claims of employment in individual disputes

Streszczenie. Artykuł przedstawia przebieg postępowania mediacyjnego w sprawach o roszczenia pracownicze ze stosunku pracy w sporach indywidualnych. Prezentuje trzy sposoby wszczęcia mediacji: zawarcie umowy o mediację, złożenie wniosku o przeprowadzenie mediacji, postanowienie sądu o skierowaniu do mediacji. W dalszej części zostanie ukazany szczegółowo sam przebieg postępowania mediacyjnego, z uwzględnieniem momentu jego wszczęcia, przerwania biegu przedawnienia oraz zakończenia postępowania mediacyjnego.

Słowa kluczowe: wszczęcie mediacji; przerwanie biegu przedawnienia; umowa o mediację; wniosek o wszczęcie mediacji; postanowienie sądu o skierowaniu stron do mediacji; odmowa wszczęcia mediacji; protokół z przebiegu mediacji.

Abstract. The article presents the course of the mediation in cases of employee claims of employment in individual disputes. Presents three ways to initiate mediation: the conclusion of the mediation, the request for mediation, the court decision on referral to mediation. In the next part will be shown in detail the course of the mediation itself, including its initiation, lapse of time and the end of the mediation procedure.

Keywords: initiating mediation; contract mediation; interruption the limitation period; a request to initiate mediation; referral to mediation; refusal to initiate the mediation; the minutes of mediation.

1. Wstęp

Mediacja jest podstawową i najbardziej rozpowszechnioną metodą alternatywnego rozwiązywania konfliktów, zwana niekiedy królową ADR – *Alternative Dispute Resolution*¹. Instytucja ta została wprowadzona do polskiego systemu prawnego na mocy ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego, uchwalonej 28 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 172, poz. 1438).

Postępowanie mediacyjne dotyczy także stosunków z zakresu prawa pracy, gdyż zgodnie z art.1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.) definicja sprawy cywilnej obejmuje postępowanie

¹R. Świeżak, M. Tański, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Przegląd zagadnień*. Warszawa 2003, s. 3.

sądowe również w sprawach ze stosunków z zakresu prawa pracy. „Spory z zakresu prawa pracy są sporami o roszczenia ze stosunku pracy i związane z tym stosunkiem oraz sporami o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy”². Ponadto według art. 10 k.p.c. we wszystkich sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, możliwe jest też zawarcie ugody przed mediatorem. Jest to kolejny argument przemawiający za tym, iż instytucję tę należy stosować do spraw z zakresu prawa pracy³. W związku z powyższym w systemie polskim pojawił się kolejny instrument służący polubownemu rozstrzygnięciu sporów obok zakładowego i sądowego postępowania pojednawczego. Warto dodać, iż ustawodawca preferuje polubowne rozwiązywanie spraw ze stosunków z zakresu prawa pracy, na co wskazał w art. 243 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 1502 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem pracodawca i pracownik powinni dążyć do polubownego załatwienia sporów ze stosunku pracy.

W piśmiennictwie za spory pracy uznaje się „spory między podmiotami prawa pracy, których przedmiot jest regulowany przez przepisy prawa pracy”⁴. Jednakże definicja ta jest zbyt ogólna, zatem należy dodać, iż aby zaistniał spór ze stosunku pracy nie wystarczy tylko stwierdzenie, że dotyczy on treści stosunku pracy, ponadto „zainteresowanemu musi przysługiwać roszczenie procesowe”⁵. Roszczenie to przysługuje w sytuacji, gdy rozpoznanie sporu w pierwszej instancji podlega organom, które są powołane do rozpoznawania sporów pracowniczych, zatem są to: sądy powszechne lub komisje rozjemcze lub komisje odwoławcze do spraw pracy⁶. Polski ustawodawca nie sformułował legalnej definicji indywidualnego sporu pracy⁷. Jednakże w doktrynie przyjmuje się, iż indywidualny spór pracy to „różnica stanowisk podmiotów konkretnego stosunku prawnego – najczęściej stosunku pracy - regulowanego normami prawa pracy *sensu largo* co do istnienia bądź nieistnienia albo ukształtowania tego stosunku prawnego lub też zakresu wynikających z niego uprawnień i obowiązków”⁸.

Postępowanie mediacyjne może stanowić interesującą alternatywę dla postępowania sądowego, zwłaszcza na tle sporów pomiędzy pracodawcą a pracownikiem, w których istotną

² A. Kalisz, A. Zienkiewicz, *Mediacja sądowa i pozasądowa. Zarys wykładu*, Warszawa 2009, s. 87-88.

³ M.T. Romer, *Ugoda w postępowaniu procesowym i pojednawczym*, „Monitor Prawa Pracy” 2005, nr 11, s. 294.

⁴ K.W. Baran, *Procesowe praw pracy*, Kraków 2003, s. 15.

⁵ M. Rafacz-Krzyżanowska, *Rozstrzygnięcie sporów pracowników o roszczenia ze stosunku pracy*, Warszawa 1980, s. 26.

⁶ Tamże, s. 26.

⁷ M. Mędrała, *Funkcja ochronna cywilnego postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy*, Warszawa 2011, s. 89.

⁸ K.W. Baran, *Procesowe praw ...*, s. 17.

rolę odgrywają wzajemne relacje pomiędzy nimi. Specyfika tego rodzaju konfliktów sprawia, iż niekiedy to właśnie alternatywne metody likwidowania sporów mogą okazać się bardziej przydatne, również na tle nauk społecznych.

W polskim prawie można wyróżnić trzy sposoby wszczęcia powstępowania mediacyjnego: poprzez zawarcie umowy o mediację, złożenie wniosku o przeprowadzenie mediacji lub na podstawie postanowienia sądu o skierowaniu do mediacji. Zostaną one szczegółowo zaprezentowane w niniejszym artykule.

2. Umowa o mediację

Postępowanie mediacyjne zgodnie z art. 183¹ §1 k.p.c. może zostać wszczęte m.in. poprzez zawarcie umowy o mediację. Jest to odrębny typ umowy nazwanej, która została unormowana poza k.c. Należy do umów dwustronnie zobowiązujących, lecz niewzajemnych⁹. Strony zobowiązują się, że będą uczestniczyć w postępowaniu mediacyjnym, zanim jedna ze stron wniesie pozew do sądu¹⁰. Ustawodawca w art. 183¹§3 k.p.c. wyróżnia następujące elementy umowy o mediację: przedmiot mediacji, osoba mediatora albo sposób, w jaki zostanie on wybrany. W doktrynie istnieje spór, czy stanowią one *essentialianegotii* czy jednak należą do *naturalia negotii*. Za pierwszą koncepcją opowiadają się: K.Falkiewicz i R.W.Kwaśnicki¹¹. Drugą teorię reprezentuje m.in. P.Telenga, który wyżej wskazane elementy uznaje za przedmiotowo nieistotne, powołując się na art. 183⁶§2 pkt 3 k.p.c., gdzie ustawodawca przewidział sytuację, w której strony zawarły umowę o mediację bez wskazania mediatora¹². Warto zauważyć, że elementem, który stanowi o istocie umowy o mediację, jest uznanie stron, że spory lub konflikty, które istnieją bądź mogą powstać między nimi w przyszłości, będą próbowały rozwiązać w drodze mediacji¹³.

Przepisy k.p.c. nie wskazują, w jakiej formie powinna zostać zawarta umowa o mediację. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, może ona stanowić samodzielną umowę bądź przyjąć charakter klauzuli zamieszczonej w innej umowie materialnoprawnej¹⁴. Warto zwrócić uwagę na to, iż zawarcie klauzuli mediacyjnej w umowie o pracę może budzić pewne zastrzeżenia ze względu na ochronną funkcję tej gałęzi prawa, ponieważ pracownik, który jest słabszą stroną stosunku pracy, raczej zgodzi się na taką klauzulę, nawet wbrew swej

⁹ A. Majewski, K. Mularczyk, *Mediacja jako ADR w prawie pracy*, Kwartalnik ADR 2010, nr 3(11), s. 51.

¹⁰ K.Gonera, *Mediacja według projektu zmian kodeksu postępowania cywilnego*, w: *Arbitraż i mediacja w prawie pracy. Doświadczenia amerykańskie i polskie*, red. G. Goździewicz, Lublin 2005, s. 76.

¹¹ R. Morek, *Mediacja i arbitraż. Komentarz*, Warszawa 2006 s. 45.

¹² P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji. Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze. Oddział 1 . Mediacja*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2012, s. 248.

¹³ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 44.

¹⁴ Tamże, s.46.

woli¹⁵. Ponadto wyżej wskazana umowa może obejmować swoim zakresem kwestie dotyczące kosztów prowadzenia postępowanie mediacyjnego, miejsca przeprowadzenia mediacji, czasu jej prowadzenia, jak również wskazania, czy postępowanie mediacyjne będzie prowadzone bez posiedzenia z udziałem stron (art. 183⁵, art. 183¹¹ oraz art. 183¹⁰ k.p.c.)¹⁶. Umowa o mediację może zostać zawarta z zastrzeżeniem warunku lub terminu¹⁷. Strony mogą ją zawrzeć zarówno przed złożeniem pozwu w sądzie, jak również po rozpoczęciu postępowania sądowego, za ich zgodą w świetle art. 183¹ k.p.c. Odnosnie umowy o mediację przepisy proceduralne nie przewidują żadnych wymogów, zatem może ona zostać zawarta w dowolnej formie, nawet *per facta concludentia*¹⁸.

3. Wniosek o przeprowadzenie mediacji

Postępowanie mediacyjne może zostać również wszczęte poprzez wyrażenie zgody na mediację w przypadku, gdy druga strona złożyła wniosek o przeprowadzenie mediacji lub przez faktyczne jej podjęcie¹⁹. Reguluje to art. 183¹ §2 oraz art. 186⁶ §2 pkt 4 k.p.c. Wniosek, o którym mowa wyżej, obejmuje ofertę zawarcia umowy o przeprowadzenie mediacji²⁰. Ustawodawca przewidział w art. 183⁷ k.p.c. wymogi formalne wniosku o przeprowadzenie mediacji: oznaczenie stron, dokładnie wskazane żądanie, przedstawienie okoliczności, które je uzasadniają, podpis strony, a także wyszczególnienie załączników. Podobne są one do wymogów pozwu. Wtym przypadku przepisy jasno wyznaczają przedmiotowe jak i podmiotowe granice postępowania mediacyjnego²¹. Doktryna uznaje, że „w przypadku wystąpienia tych braków mediator wzywa wnioskodawcę do ich uzupełnienia pod rygorem odmowy prowadzenia mediacji”²². Jak wskazuje się w doktrynie, wniosek ten nie jest pismem procesowym, zatem nie stosuje się do niego art. 126 k.p.c i następnych²³. Do wniosku należy dołączyć umowę na piśmie, jeśli strony taką zawarły.

4. Postanowienie sądu o skierowaniu stron do mediacji

Kolejną z możliwości wszczęcia mediacji jest postanowienie sądu kierujące sprawę do postępowania mediacyjnego. Na mocy art. 183⁸ k.p.c. sąd może skierować strony do mediacji aż do zamknięcia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę (z urzędu). Po

¹⁵ M. Mędrala, *Funkcja ochronna ...*, s. 345.

¹⁶ F. Zedler, *Mediacja w sprawach cywilnych*, w: *Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygnięcia sporów*, red. D. Czura-Kalinowska, Poznań 2009, s. 14.

¹⁷ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 45-46.

¹⁸ K. Gonera, *Mediacja według projektu ...*, s. 76.

¹⁹ Tamże, s. 76.

²⁰ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 43.

²¹ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 252.

²² Tamże, s. 253.

²³ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 70.

zamknięciu tego posiedzenia, sąd ma możliwość skierowania stron do postępowania mediacyjnego tylko na ich zgodny wniosek. Z uwagi na zasadę dobrowolności, mediacja nie zostaje rozpoczęta, jeśli strona w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia kierującego do mediacji nie wyraziła na nią zgody. Wyżej wskazana zgoda powinna być sformułowana w sposób wyraźny, ustnie do protokołu lub w sposób pisemny (w piśmie procesowym). Warto dodać, iż milczenie nie może zostać zakwalifikowane jako zgoda²⁴. W przypadku tego rodzaju mediacji sąd wydaje postanowienie, które nie jest jednak zaskarżalne²⁵. Sąd ma prawo skierować strony do postępowania mediacyjnego tylko raz w toku postępowania, nawet wówczas, gdy zaszły zmiany po stronie podmiotowej, jak i przedmiotowej procesu²⁶.

Można wyróżnić dwa rodzaje skierowania stron do mediacji przez sąd: obligatoryjne i fakultatywne. Pierwszy typ uregulowany jest w art. 202¹ k.p.c., który stanowi, iż jeżeli strony przed wszczęciem postępowania sądowego zawarły umowę o mediację, to sąd ma obowiązek skierować je do mediacji na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Drugi rodzaj – fakultatywny, odnosi się do „wszystkich spraw cywilnych, w których zawarcie ugody przed mediatorem jest dopuszczalne”, za wyjątkiem spraw, które są rozpoznawane w trybie postępowania nakazowego i upominawczego²⁷.

Odnosząc się do regulacji spraw z zakresu prawa pracy, warto podkreślić, iż tego rodzaju czynności powinny być stosowane w wyjątkowych sytuacjach, ponieważ na mocy art. 10 i 468 §2 pkt 2 k.p.c. na sądy pracy są już nałożone obowiązki mediacyjne. Ostatni przepis zobowiązuje sąd podczas czynności wyjaśniających do „działań na rzecz skłonienia stron do pojednania i zawarcia ugody”²⁸.

Sąd kierując strony do mediacji wyznacza mediatora, jednakże zgodnie z zasadą dobrowolności nie są one związane tym wyznaczeniem i mogą wskazać inną osobę, która przeprowadzi mediację. Warto zwrócić uwagę, iż art. 183⁹ k.p.c. *explicite* stanowi, iż musi to być zgodny wniosek stron. Przepisy nie wskazują, w jakiej formie taka zmiana miałaby nastąpić.

Kolejnym obligatoryjnym elementem, który sąd musi wyznaczyć, kierując strony do mediacji jest termin, w ciągu którego powinna zostać przeprowadzona. Termin miesięczny

²⁴ E. Stefańska, *Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji, Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze, Oddział 1 Mediacja, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, Warszawa 2011, s. 381.

²⁵ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 253.

²⁶ E. Stefańska, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 381.

²⁷ F. Zedler, *Mediacja w sprawach cywilnych ...*, s. 15.

²⁸ K.W. Baran, *Mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy*, PIZ 2006, nr 3, s. 3.

ma zdyscyplinować uczestników postępowania mediacyjnego i nie dopuścić do przewlekłości postępowania sądowego. Kodeks postępowania cywilnego nie wskazuje momentu, od którego należy liczyć bieg terminu wyznaczonego przez sąd, zatem należy uznać, iż właściwą chwilą jest dzień doręczenia osobie prowadzącej mediację odpisu postępowania sądu o skierowaniu sprawy do mediacji. Również w art. 183⁶ k.p.c. data ta określa moment wszczęcia mediacji²⁹. Z poglądem tym polemizuje P. Telenga, który wskazuje, iż w art. 164 k.p.c. bieg terminu sądowego rozpoczyna się od momentu ogłoszenia postanowienia w tym przedmiocie, a gdy przepisy przewidują na doręczenie z urzędu, od jego doręczenia³⁰. Sąd wyznacza czas trwania mediacji, chyba że strony zgodnie wniosły o wyznaczenie dłuższego terminu na przeprowadzenie mediacji. Również w trakcie postępowania termin ten może zostać przedłużony na zgodny wniosek stron³¹. Jeżeli doszło do upływu terminu, o którym mowa powyżej, obowiązkiem przewodniczącego jest wyznaczenie rozprawy. Może to również nastąpić w sytuacji, gdy termin ten nie upłynął, a choćby jedna ze stron złoży oświadczenie, że nie wyraża zgody na postępowania mediacyjne³².

5. Przebieg postępowania mediacyjnego

Ustawodawca nie uregulował szczegółowo i kompleksowo przebiegu postępowania mediacyjnego. W doktrynie najbardziej powszechny jest podział na trzy etapy: wszczęcie mediacji, jej przebieg oraz zakończenie³³. Jednakże E. Gmurzyńska bardziej szczegółowo opisuje fazy postępowania mediacyjnego, wskazując „przygotowanie postępowania mediacyjnego, otwarcie mediacji, rozmowa (dialog) stron, określenie kwestii do rozwiązania, generowanie propozycji rozwiązania sporu, ocena możliwości rozwiązania sporu oraz zawarcie ugody”³⁴.

Przebieg postępowania mediacyjnego w przypadku mediacji umownej, jak na wniosek strony, rozpoczyna się z chwilą doręczenia osobie prowadzącej mediację wniosku o jej przeprowadzenie, do którego dołącza się dowód dostarczenia odpisu wniosku drugiemu uczestnikowi (art. 183⁶ k.p.c.)³⁵. Dokładne określenie tego momentu jest niezwykle istotne, bowiem wywołuje skutki zarówno materialnoprawne, jak i procesowe. Najdonioślejszym skutkiem wszczęcia mediacji z punktu widzenia prawa materialnego jest przerwanie biegu

²⁹ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 75-78.

³⁰ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 255.

³¹ E. Stefańska, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 382.

³² R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 78.

³³ M. Białecki, *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s.198

³⁴ E. Gmurzyńska, *Etapy mediacji*, w: E. Gmurzyńska, R. Morek, *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2009, s. 130.

³⁵ K.W. Baran, *Mediacja w sprawach ...*, s. 4.

przedawnienia³⁶. W przypadku mediacji sądowych, jak wskazuje art. 123 §1 pkt 1 k.p.c., przerwanie biegu przedawnienia następuje z chwilą przedsięwzięcia czynności przed sądem³⁷. Jednakże zdaniem P. Telengi wszczęcie postępowania mediacyjnego w sprawach z zakresu prawa pracy nie wywołuje skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia³⁸. Bowiem art. 295 §1 k.p. stanowi, iż bieg przedawnienia przerywa się w dwóch sytuacjach: po pierwsze przez każdą czynność przed właściwym organem, który jest powołany do rozstrzygnięcia sporów lub egzekwowania roszczeń, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Drugą przesłanką zastosowania tego artykułu jest uznanie roszczenia. Natomiast P. Chańko i T. Strumiłło twierdzą, że przeoczenie ustawodawcy (lukę w prawie) można usunąć poprzez skorzystanie z art. 300 k.p., który nakazuje w sprawach nieunormowanych przez przepisy prawa pracy, do stosunku pracy zastosować odpowiednio przepisy k.c., jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy³⁹.

Postępowanie mediacyjne może, pomimo doręczenia wniosku mediatorowi, nie zostać wszczęte w czterech sytuacjach, wprost wskazanych przez ustawodawcę w art. 183⁶ k.p.c.:

- 1) jeżeli stały mediator odmówił przeprowadzenia mediacji w ciągu tygodnia od dnia doręczenia mu wniosku, o którym mowa powyżej;
- 2) gdy strony zawarły umowę o mediację, w której wyznaczyły mediatora niebędącego stałym mediatorem, który następnie nie wyraził zgody na prowadzenie postępowania mediacyjnego w terminie tygodnia od dnia doręczenia jej wniosku;
- 3) strony zawarły umowę o mediację, w której nie wskazały mediatora i osoba, do której się zwróciły, odmówiła w terminie tygodnia od dnia doręczenia wniosku przeprowadzenia mediacji, albo druga strona nie wyraziła zgody na osobę mediatora;
- 4) jeżeli strony nie zawarły umowy o przeprowadzenie mediacji, a druga strona nie wyraziła na nią zgody.

W przypadku mediacji sądowej, do wszczęcia postępowania mediacyjnego również może nie dojść, jeżeli choćby jedna ze stron oświadczy, iż nie wyraża zgody na mediację (art. 183¹⁰ k.p.c.). Wobec powyższego sąd wyznacza rozprawę po upływie terminu, który został wyznaczony wcześniej.

Najważniejszym elementem każdego postępowania mediacyjnego jest posiedzenie mediacyjne, którego termin i miejsce niezwłocznie wyznacza mediator po zawarciu umowy

³⁶ M. Białecki, *Mediacja w postępowaniu ...*, s. 182.

³⁷ A. Majewski, K. Mularczyk, *Mediacja jako ADR ...*, s. 49.

³⁸ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 252.

³⁹ P. Chańko, T. Strumiłło, *Przerwanie biegu terminu przedawnienia na skutek wszczęcia mediacji*, „Kwartalnik ADR” 2010, nr 1(9), s. 40.

o świadczenie usług mediacyjnych. Sam termin „posiedzenie mediacyjne” oznacza jednocześnie spotkanie osoby prowadzącej mediację z wszystkimi stronami w określonym miejscu i czasie. Jednakże, mediacja może przybrać formę mediacji pośredniej, w której strony spotykają się indywidualnie z mediatorem, który następnie przekazuje stronom wzajemne propozycje rozwiązania konfliktu⁴⁰. Zgoda stron na tego rodzaju mediację może być wskazana już w treści umowy o świadczenie usług mediacyjnych, aczkolwiek strony mogą w trakcie przebiegu mediacji cofnąć wyrażone uprzednio oświadczenie, jak również może ono być wyrażone dopiero w trakcie mediacji⁴¹. Istotne jest to, aby mediator w czasie posiedzenia mediacyjnego stworzył atmosferę obustronnego zrozumienia, poprzez „dostosowanie technik mediacyjnych do stanu psychicznego i cech indywidualnych poszczególnych osób w nich uczestniczących”⁴². Równie ważna jest znajomość okoliczności sprawy, dlatego ustawodawca umożliwił mediatorowi zapoznanie się z aktami sprawy, ale tylko po uprzednim upoważnieniu przez sąd, jak również na zgodny wniosek stron. Należy pamiętać, iż jest to wyjątek od zasady, iż inne osoby (oprócz stron i uczestników postępowania) nie mają prawa zapoznania się z aktami sprawy⁴³. Warto dodać, iż wyżej omawiana regulacja, ma zastosowania także do mediacji kontraktowej, pomimo, iż została umieszczona w artykule (tj. art. 183⁹ *in fine* k.p.c.) dotyczącym mediacji sądowej⁴⁴.

Jak stanowi art. 183¹¹ §1 k.p.c. z przebiegu mediacji sporządza się protokół, zatem jest to czynność obligatoryjna. Kolejną czynnością jest doręczenie odpisu protokołu stronom, w każdym przypadku, nawet, gdy nie doszło do zawarcia ugody. Ustawodawca nie wskazuje konkretnego terminu na dokonanie tego obowiązku, zatem przyjmuje się, że powinien być on wykonany bezzwłocznie po zakończeniu postępowania mediacyjnego. Przepisy k.p.c. nie stanowią wprost, iż obowiązek sporządzenia protokołu z przebiegu mediacji spoczywa na mediatorze, jednak to on jest obowiązany dopilnować, aby znajdowały się w nim elementy wymagane przez ustawodawcę⁴⁵. Jako obligatoryjne elementy protokołu w k.p.c. wskazuje się na: miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, jak również wynik mediacji. Wszelkie inne informacje i fakty z przebiegu postępowania mediacyjnego, zgodnie z zasadą poufności, objęte są tajemnicą i bez zgody stron nie mogą być umieszczone w protokole⁴⁶. Mediator jest

⁴⁰ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 79.

⁴¹ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 255.

⁴² K.W. Baran, *Mediacja ...*, s. 4.

⁴³ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 79.

⁴⁴ E. Stefańska, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 382.

⁴⁵ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 80.

⁴⁶ Tamże, s.256.

zobligowany do podpisania protokołu z przebiegu mediacji, bowiem jego ważność zależy wyłącznie od podpisania go przez mediatora⁴⁷. Na strony zaś nie został nałożony taki obowiązek. Jeżeli doszło do zawarcia ugody, to powinna być ona zamieszczona w protokole albo załączona do niego. Porozumienie mediacyjne podpisują strony, chyba że występuje niemożność jego podpisania, co musi zostać wskazane w protokole przez mediatora. Mimo że przepisy k.p.c. *explicite* nie stwierdzają tego, mediator powinien wskazać również przyczyny skutkujące brakiem podpisu przez strony⁴⁸.

Jeżeli wynikiem mediacji umownej jest zawarcie porozumienia mediacyjnego, to obowiązkiem mediatora jest niezwłoczne złożenie protokołu w sądzie, który byłby właściwy do rozpoznawania sprawy według właściwości ogólnej lub wyłącznej, na co wskazuje art. 183¹³ k.p.c. Jednakże przepisy proceduralne stanowią, iż w sprawach z zakresu prawa pracy nie jest przewidziana właściwość wyłączna, zatem zawsze właściwy będzie sąd według właściwości ogólnej⁴⁹. Jeżeli zaś w trakcie postępowania mediacyjnego nie doszło do zawarcia ugody, to ostatnią czynnością w ramach tej formy polubownego rozwiązywania sporów jest doręczenie stronom odpisu protokołu. Odnośnie postępowania mediacyjnego, wszczętego na podstawie skierowania przez sąd, mediator składa oryginał protokołu w sądzie rozpoznającym sprawę, niezależnie od jego wyniku. W tym wypadku jego obowiązkiem jest również doręczenie odpisów protokołu stronom⁵⁰. W przypadku, gdy do zawarcia ugody nie doszło, to strony nadal mogą dochodzić swoich praw w postępowaniu sądowym⁵¹. Jeżeli zaś doszło między uczestnikami konfliktu do konsensusu, to kolejnym etapem mediacji jest zatwierdzenie ugody przed sądem. Istotną funkcją z punktu widzenia psychologii jest to, iż poprzez zawarcie ugody konflikt nie narasta. Ta zaleta odgrywa szczególną rolę w sytuacji, gdy uczestnikami sporu jest pracownik i pracodawca, a strony mają dalej współpracować ze sobą w przyszłości.

6. Zakończenie

Przebieg postępowania mediacyjnego jest mniej sformalizowany, w przeciwieństwie do postępowania sądowego. Sposób, w jaki będzie przebiegać mediacja, w dużej mierze zależy od woli pracownika i pracodawcy, jak również od sposobu prowadzenia jej przez mediatora. Mediację cechuje również szybkość rozwiązania sporu oraz poufność postępowania mediacyjnego. Jednakże wielu autorów podkreśla, iż postępowanie sądowe,

⁴⁷ P. Telenga, *Dział II. Postępowanie przed sądami ...*, s. 256.

⁴⁸ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 81.

⁴⁹ A. Majewski, K. Mularczyk, *Mediacja jako ADR*, s. 58.

⁵⁰ R. Morek, *Mediacja i arbitraż ...*, s. 81.

⁵¹ http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/mediacje/publikacje-stat-akty/materialy_prom/mediacje-cywilne--ulotka.pdf (dostęp: 23.04.2015r.)

w przeciwieństwie do mediacji, charakteryzuje się profesjonalizmem i fachowością, które opierają się na rzetelnej wiedzy prawniczej⁵². Ponadto istotne jest to, iż strony podczas tej procedury mają realną szansę na rzetelne przedstawienie własnych stanowisk i dogłębne, bezpośrednie wyjaśnienie konfliktu między sobą. Ten aspekt ma ogromne znaczenie na kształtowanie przyszłości pomiędzy uczestnikami sporu, zwłaszcza tych na tle prawa pracy, bowiem stosunek prawa pracy jest specyficznym stosunkiem prawnym, gdzie istotną rolę odgrywa relacja pomiędzy pracownikiem a pracodawcą.

Bibliografia:

- Baran K.W., *Mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy*, PIZ 2006, nr 3
Baran K.W., *Procesowe praw pracy*, Kraków 2003
Białecki M., *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012
Chańko P., Strumiłło T., *Przerwanie biegu terminu przedawnienia na skutek wszczęcia mediacji*, „Kwartalnik ADR” 2010, nr 1(9)
Gmurzyńska E., *Etapy mediacji*, w: E. Gmurzyńska, R. Morek, *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2009
Gonera K., *Mediacja według projektu zmian kodeksu postępowania cywilnego*, w: *Arbitraż i mediacja w prawie pracy. Doświadczenia amerykańskie i polskie*, red. G. Goździewicz, Lublin 2005
Kalisz A., Zienkiewicz A., *Mediacja sądowa i pozasądowa. Zarys wykładu*, Warszawa 2009
Majewski A., Mularczyk K., *Mediacja jako ADR w prawie pracy*, „Kwartalnik ADR” 2010, nr 3(11)
Mędrala M., *Funkcja ochronna cywilnego postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy*, Warszawa 2011
Morek R., *Mediacja i arbitraż. Komentarz*, Warszawa 2006
Rafacz-Krzyżanowska M., *Rozstrzyganie sporów pracowników o roszczenia ze stosunku pracy*, Warszawa 1980
Romer M.T., *Uгода w postępowaniu procesowym i pojednawczym*, „Monitor Prawa Pracy” 2005, nr 11
Stefańska E., *Dział II, Postępowanie przed sądami pierwszej instancji, Rozdział 1 Mediacja i postępowanie pojednawcze, Oddział 1 Mediacja*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, Warszawa 2011
Świeżak R., Tański M., *Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Przegląd zagadnień*, Warszawa 2003
Telenga P., *Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji. Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze. Oddział 1. Mediacja*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2012
Zedler F., *Mediacja w sprawach cywilnych*, w: *Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygnięcia sporów*, red. D. Czura-Kalinowska, Poznań 2009
Ulotka nt mediacji przygotowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości dostępna na stronie internetowej:
http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/mediacje/publikacje-stat-akty/materialy_prom/mediacje-cywilne--ulotka.pdf (dostęp: 23.04.2015r.)

⁵² M. Białecki, *Mediacja w postępowaniu ...*, s. 28.